

Leva utan TV

Ulf Modin minns med vemod DDR:s Jugendradio, numera avlivad.

Mitt hem är en TV-fri zon. Det började 1982 när jag tillbringat en månad på sjukhus för avvänjning. Som så mycket annat skedde det av en slump. Jag kom till avdelningens TV-rum för sent och det fanns ingen stol ledig. Jag började lyssna på P1 och P2. Kanalerna på Sveriges Radio är ännu i händerna på bildade människor. Klassisk musik hade jag lärt mig uppskatta under åren i Helsingfors. Och P1 är något av ett svenskt folkuniversitet.

Ju mer människor visste om väst, desto mindre benägna var de att emigrera.

När jag hösten 1985 flyttade till Dresden ingick en svart-vit TV i min möblerade lägenhet. Jag tillbringade kvällarna framför rutan eftersom jag dels ville bättre på min tyska, dels se vad staten och partiet ville att folket skulle satsa sig med. DDR:s två kanaler sände mycket långfilm och många deckare, som östtyskarna är tokiga i. Det köptes in hela serier med skräppfilm från väst och då och då en film av värde. Östtyska filmer och serier sändes, ofta bra. Vidare var det mycket underhållning och shower. Som i Sverige gick de sämsta programmen på bästa sändningstid.

Ingen västtysk TV

Dresden var en av få städer i DDR där man inte kunde ta in västtysk TV, vilket stärkte Dresdenborna i övertygelsen att allt var mycket bättre i förbundsrepubliken. Staden kunde skytts med de flesta ansökningarna om utvandring i landet och kallades därför av de upplysta "de ovetandes dal". Dresden ligger i en kittel vid Elbe, dit de västtyska vägnarna inte kunde nå. Överhuvudtaget var det så i DDR att ju mer människor visste om väst, desto mindre benägna var de att emigrera.

Efter ett par år gick TV:n sönder. Förlaget jag arbetade på erbjöd sig att reparera den. Det blev inte av. Jag hade nämligen upptäckt radion och ungdomsstationen Jugendradio, vilken redan under Honecker gjorde ypperliga program. Efter DDR:s upphörande försökte de välståndsbildande krafterna i Tyskland krossa denna sändare, men ungdomen protesterade och höll Mahnwachen. När censuren försvann blev radion ännu bättre och var under några månader förmodligen den bästa i Europa. Nu är den borta.

Sedan jag kom hem har jag träffat tre personer som inte har TV. En är bussförare och kallas "professorn" av kollegerna. En är civilingenjör, har en flygel och lyssnar på P2. En är översättare och hans trea rymmer mest papper och böcker. Ingen av dem har några problem att fylla sin tid.

ULF MODIN

Kasparov slog Kasparov

Schackmatchen Kasparov-Deep Blue hade varit *gefundenes Fressen* för Freud. Knut Carlqvist har spelat igenom partierna.

Garri Kasparov hade vunnit i första partiet och hade sedan i följ lärt sig hur det ska spelas mot datorer, att öppna mjukt och behålla pjäserna på brädet. IBM:s Deep Blue manglades efter enkla misstag i mittspelet och även om den också gjorde bra drag, så ansågs den chanslös. Kasparov sken som en sol, vinnaren fick 700 000 dollar av prissumman på 1,1 miljoner och programrarna resten.

Schack

Deep Blue består inte bara av algoritmer. Alla stormästarparterier från de senaste hundra åren ligger tröskade och redo i dess buk, liksom alla tänkbara slutspel. Dess styrka är öppna och rörliga ställningar, där den med ohygglig precision räknar tio-tolv drag framåt. Kasparov spelar dessvärre likadant, varianter som är analyserade 30 drag framåt och leder in i svåröverskådliga ställningar där nerverna avgör. Kasparov är en tiger vid brädet. Men vad bryr sig datorer om tigrar? Världsmästaren avstod sina favoritöppningar och gav sig i andra partiet in i slutet spanskt, drog h-bonden i 9:e draget – ett tveksamt drag – för att få ut datorn på okänd mark. Han fiskade in i grumligt vatten.

I 23:e draget drog Deep Blue tornet två rutor åt vänster. Långsamt insåg Kasparov att han underskattat burken, det lilla draget berövide honom möjligheten att formulera en plan. Han, angripna, tvingades spela defensivt. I 37:e draget avstod Deep Blue kallt från materialvinst för att stärka stryppreppet, en kyla som utmärker toppspelarna. Världsmästaren

var skadad. När den sista mödosamt uttänkta befrielsemanövern mötte en elegant ripost i 45:e draget gav han upp.

Ändå hade han remi i slutställningen, oavgjort, genom evig schack. Normalt hade han upptäckt kombinationen på några sekunder. "Sådant händer", sade en talesman. "Garri tar inte vid sig". Han borde ha vrålat så det hördes till Central Park, kommenterade Yasser Seirawan via *Inside Chess* på Internet.

Deep Blue offerar springaren på e6 och plötsligt vet inte Kasparov vad han ska spela. Han stirrar på brädet som om blixten slagit ner.

I tredje partiet öppnade Kasparov med dambonden ett steg. Ingen världsmästare har någonsin öppnat ett parti med det fega 1.d3 och syftet var ånyo att lura datorns öppningsbibliotek. Det gick vägen, men genom ett par osannolika parader lyckades Deep Blue öppna en blockadställning. Remi.

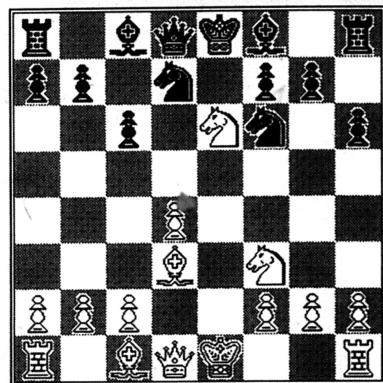
I psykologiskt underläge

På samma sätt förlöpte fjärde och femte partierna. Kasparov spelade upp lovande ställningar och Deep Blue fann märkvärdiga parader. "Garri spelar utan att ta några risker", noterade Seirawan. På ett föga karaktäristiskt sätt avstod han från kungansgrepp och styrde in i slutspel. Inför det avgörande sjätte partiet var ställningen 2,5-2,5. Kasparov satt nu med de svarta pjäserna, ett psykologiskt underläge. Han valde att försvara sig med den säkraste av säkra öppningar, Caro-Kann. Han hade spelat den som vit tjugo gånger mot Karpov.

I sjunde draget råkar han kasta om dragföljden, Deep Blue offerar springaren på e6 och plötsligt vet

Det historiska sjätte partiet

Deep Blue möter Garri Kasparov

Sjätte partiet. Vit har just slagit bonden på e6 med springaren, och Kasparov tappar fattningen.

1.e4 c6 2.d4 d5 3.Sc3 dxe4
4.Sxe4 Sd7 5.Sg5 Sg6 6.Ld3
e6 7.Sf3 h6 (tivelaktigt)
8.Sxe6 (offret) De7? (nöd-
vändigt är 8...fxe6 9.Lg6+ Ke7)
9.O-O fxe6 10.Lg6+ Kd8
11.Lf4 b5? (ett amatördrag som
öppnar damflygeln dit kungen är
på väg. Seirawan pekar på
möjligheten 11...a5) 12.a4! Lb7
13.Te1 Sd5 14.Lg3 Ke8

15.axb5 cxb5 16.Dd3 Le7?
(Bättre 16...Db4 17.Txe6 Le7
och hårda ut) 17.Lf5! exf5
18.Txe7 Lxe7 19.c4 Svart ger
upp. Eftersom 19...bxc4
20.Dxc4 Kb7 21.Da6 är matt
och alternativet 19...Sb4
20.Dxf5 Tf8 21.De6 ger stor vit
fördel. Deep Blue hade 20
sådana vinstpartier i sin databas.

inte Kasparov vad han ska spela. Han stirrar på brädet som om blixten slagit ner. Experterna tror att han har hittat en förstärkning men de satt inte i spelsalen. Efter svagt spel ger han upp i nittonde draget, den snabbaste utskäpning en världsmästare bestått det senaste halvsekl.

Kasparov antydde att någon "intervenerat" under partierna, en ovanlig eufemism för fusk. Dragen var alldeles för mänskliga. Men även hans utmanare skulle haft svårt att finna de dragen på

den tid som stod till buds. Dessutom finns utskrift av kalkylerna att tillgå. IBM-teamet bakom Deep Blue har tveklöst gjort en historisk insats. Ändå är det uppenbart att Kasparovs värsta fiende var Kasparov själv, han projicerade sina farhågor på maskinen, lät den bestämma repertoaren och tappade fattningen vid motgångar. På presskonferensen förklarade han: "Vad som hände i de föregående partierna var bortom min fattningsförmåga och jag blev rädd."

KNUT CARLQVIST

Pladdrig Pulp tappar tempo

Hälle man sprit i ena ändan på Charles Bukowski kom det ut romaner i den andra, skriver Ulf Örnkloo.

Det var naturligtvis bara en tidsfråga innan den bråkige beatnikbarden Charles Bukowski skulle skriva sin första kriminalroman. I böckerna om sitt alter ego Henry Chinaski skildrar han ett samhälle av våld, sex och droger med en svartsyn som är direktimporterad från den hårdkokta gangsterlitteraturen.

Deckare

Charles Bukowski
Pulp
Öv: Einar Heckscher
Norstedts, 1997

Perspektivet är genomgående grodans, han iaktar underifrån, hans

värld är den undre världen. Förr eller senare måste det alltså komma en kriminalroman.

Det blev senare. Bukowskis sista faktiskt. Pulp heter den kort och gott, skriven på skoj som han själv sa och "en kärleksfull pastisch på gamla deckare" enligt bokens bakside. Må vara. Det är en på sitt sätt hisnande historia, där sexiga rymdvarelser i människohamn trängs på sidorna med den skamlösa sköna Lady Death och den franske dikteren och Hitlerbeundraren Céline. Denne spelar en högst vital roll trots att han enligt trovärdiga handboksuppgifter avled 1961 och handlingen utspelas 1993. Dante finns också med på ett hörn, men inte den Dante utan en biffig torped.

Det handlar om Nick Betane, 55. Han är, eller rättare var "den bästa deckaren i Los Angeles och Hollywood". Atminstone om han får säga det själv. Det får han här. Men hans aktioner talar ett annat språk. Mest sitter han på sitt kontor och deppar i sällskap med en ljummen

vodka i skrivbordslådan. Däremellan drar han runt på olika barer och råkar undantagslöst i krakel med personal och/eller andra gäster. Några uppdrag klarar han egentligen inte upp. Och vem kan begära det? Som att leta reda på en röd spår i storsten. Belane köper en till hutlös överpris en ett par skummissar. Men han blir blåst och åker på en rödmålad kanarie-fågel. Tji sparv.

Får inte tappa tempo

Så håller det på. Men pastischer är problematiska. Man får inte tappa tempo. Det gör Bukowski hela tiden. Långa stycken verkar det som om det är själva pastischen, att rulla på tomgång:

Följande dag satt jag på mitt kontor igen. Jag kände mig otillfredsställd och uppriktigt sagt tyckte jag allting var ganska knöligt. Jag själv kom ingenting och inte resten av världen heller. Vi stolpade allihop omkring och

Nära fyllsnackets nivå

Citatet må vara elakt valt. Det finns avsnitt i Pulp med bättre fart. Men alltför mycket ligger hotande nära fyllsnackets nivå och berättas på en motorsågsprosa där ljudvolymer får ersätta innehåll och metaforiken dominerar av sex och fekalier.

Detta är inget bra slutkapitel på ett märkvärdigt författarskap. "Belane", säger Lady Death på romanens näst sista sida, "du blev sannernligen lurad in i en usel pjäs". Sannerligen.

ULF ÖRNKLOO